

УДК 025.2:027.7]:050(477.74–21)

DOI: [https://doi.org/10.18524/2707–3335.2021.2\(26\).245115](https://doi.org/10.18524/2707–3335.2021.2(26).245115)

Алексєнко Майя Володимирівна,

завідувач відділу рідкісних книг та рукописів

Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,

вул. Преображенська, 24, м. Одеса, 65082, Україна,

тел.: (048) 722 12 10

e-mail: library@onu.edu.ua

СТРУКТУРА ТА ДИНАМІКА ПОПОВНЕННЯ ФОНДУ БІБЛІОТЕКИ ОДЕСЬКОГО РІШЕЛЬЄВСЬКОГО ЛІЦЕЮ ЗА ДАНИМИ ОФІЦІЙНОЇ ЛІЦЕЙСЬКОЇ ПЕРІОДИКИ

Стаття присвячена офіційним виданням Рішельєвського ліцею в Одесі – важливим джерелам історії ліцейської бібліотеки. Офіційне друковане видання Рішельєвського ліцею почало виходити в 1838 р. під назвою «Промови, які були вимовлені на урочистому зібранні Рішельєвського ліцею», у 1845 р. назва була змінена на «Щорічні акти у Рішельєвському ліцеї», а у 1857 р. – на «Урочисті акти Рішельєвського ліцею». Повний комплект періодичного видання (1838–1864 рр.) зараз зберігається у фонді Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Ключові слова: офіціальна періодика Рішельєвського ліцею, бібліотека Рішельєвського ліцею, Рішельєвський ліцей

Важливим джерелом з історії бібліотеки Рішельєвського ліцею є офіційна періодика цього навчального закладу, якій функціонував в Одесі протягом 1817–1865 рр. Офіційне друковане видання Рішельєвського ліцею почало виходити в 1838 р. під назвою «Промови, які були вимовлені на урочистому зібранні Рішельєвського ліцею» («Речи, произнесенные в торжественном собрании Ришельевского лицея»), у 1845 р. назва була змінена на «Щорічні акти у Рішельєвському ліцеї» («Годичные акты в Ришельевском лицее»), а у 1857 р. – на «Урочисті акти Рішельєвського ліцею» («Торжественные акты Ришельевского лицея») (іл. 1–3). Повний комплект періодичного видання (1838–1864 рр.) зараз зберігається у фонді Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Цифрові копії всіх примірників розміщені на офіційному сайті Наукової бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова у розділі «Електронна бібліотека рідкісних видань» (режим доступу: <http://rarebook.onu.edu.ua:8081/>). Примірники періодичного видання походять із бібліотеки Рішельєвського ліцею, бібліотеки Імператорського Новоросійського університету та Одеської державної наукової бібліотеки, про що свідчать штампи цих навчальних закладів на титульних аркушах, а примірник «Щорічних актів у Рішельєвському ліцеї» за 1852 р. – із санкт-петербурзької бібліотеки князя Воронцова (екслібрис-наліпка «Библиотека князя Воронцова. С. Петербургский дом»).

Періодика Рішельєвського ліцею, як приклад регіональної преси, була ретельно проаналізована у дослідженнях І. С. Гребцової [3]. Значна увага офіційним ліцейським періодичним виданням була приділена у монографії з історії бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, присвяченої 200-річчю університетської бібліотеки [4], де аналізується офіційне періодичне видання Рішельєвського ліцею як важливе джерело історії бібліотеки, його структура та динаміка наповнення фонду книжкового зібрання.

Офіційне видання Рішельєвського ліцею (іл. 4) видавалось керівництвом навчального закладу. Зазвичай до його складу включались наукові доповіді професорів Рішельєвського ліцею та звіти про роботу закладу за минулий навчальний рік, видання могло супроводжуватися публікацією таблиць розподілу навчальних годин між викладачами Рішельєвського ліцею, текстів урочистих пісень, які виконували ліцеїсти, розміщувались також некрологи ліцейських викладачів та керівників Одеського навчального округу.

Друга частина офіційного видання Рішельєвського ліцею мала назву «Історична записка про стан та дії Рішельєвського ліцею» («Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея»), де як раз і були розміщені відомості стосовно ліцейської бібліотеки. Ця частина офіційного ліцейського видання складалась одним із викладачів Рішельєвського ліцею, наприклад, «Історична записка» за 1844–1845 н.р. була написана викладачем східних мов професором В. В. Григор'євим [7, с. 9].

Структура бібліотеки змінювалась відповідно до змін у структурі самого Рішельєвського ліцею, який поступово перетворювався із закладу середньої освіти на вищий навчальний заклад. Всі ці зміни можна простежити на сторінках офіційної періодики. До 1838 р. ліцейська бібліотека існувала як єдина фундаментальна (основна) бібліотека. Після затвердження у 1837 р. нового Статуту Рішельєвського ліцею у навчальному закладі з'явилися юридичне, фізико-математичне (1837 р.) та камеральне (з 1841 р.) відділення, був відкритий Інститут східних мов (1838 р.).

Структура ліцейської бібліотеки почала також змінюватися. Згідно відомостям офіційної періодики попечитель Одеського навчального округу Д. М. Княжевич посприяв відкриттю кабінету для читання газет та журналів (1838 р.), студентської бібліотеки (1838 р.) та відокремленню бібліотеки Інституту східних мов від основної бібліотеки ліцею (1840 р.) [7, с. 5].

Інформація про виникнення та функціонування кабінету для читання газет та журналів, який був відкритий для того, щоб «стежити за ходом наук та успіхами просвітництва», не знаходить протиріч в інших джерелах [5, с. 8]. Щорічно для цього кабінету замовлялись російські та закордонні періодичні видання у кількості від 22 до 48 примірників, після року надходження у кабінеті для читання всі примірники передавались до основної бібліотеки Рішельєвського ліцею.

Історія студентської бібліотеки на сторінках офіційного видання Рішельєвського ліцею відображена некоректно. З 1838 р. по 1840 р. відомості про цей підрозділ бібліотеки відсутні в офіційному ліцейському виданні. Хоча архівні дані свідчать про існування бібліотеки вихованців (мовою джерел – «библиотека воспитанников при пансионе», «библиотека воспитанников»), каталог та книги якої російською, французькою, німецькою, латинською та грецькою мовами у кількості 119 томів були передані вчителем Демостіко інспектору М. Д. Деларю у 1838 р., а потім влились у студентську бібліотеку [1, арк. 54–56 зв., арк. 60–62 зв.]. У «Промовах» Рішельєвського ліцею інформація про бібліотеку вихованців при пансіоні, яка налічувала у своєму складі 175 назв у 286 томах, з'являється тільки у випуску за 1840–1841 н.р. [6, с. 94–95]. Укладачі «Щорічного акту у Рішельєвському ліцеї» за 1844–1845 н.р., говорячи про раптово померлого у кінці 1844 р. попечителя Одеського навчального округу Д. М. Княжевича, однією із його заслуг вказують створення студентської бібліотеки у навчальному закладі [7, с. 5]. Про ініціативу створення студентської бібліотеки Д. М. Княжевичем у 1838 р. свідчать і відомості Державного архіву Одеської області [1, арк. 2 зв.]. Але ця частина бібліотеки в офіційній ліцейській періодиці за 1841–1846 н.р. продовжує фігурувати як «библиотека воспитанников при пансионе» або «библиотека воспитанников». Назва «студентська бібліотека» з'являється у «Щорічних актах у Рішельєвському ліцеї» лише за 1846–1847 н.р. [8, с. 8]. У 1856 р. у студентській бібліотеці знаходиться 565 назв книг у 1052 томах [11, с. 220]. «Урочисті акти Рішельєвського ліцею» 1857–1858 рр. взагалі не мають інформації про студентську бібліотеку [12, с. 9; 13, с. 14]. З цього часу назва «студентська бібліотека» у Рішельєвському ліцеї більше не згадується, в офіційних джерелах інформація відсутня. Достеменно не відомо куди був переданий її фонд, хоча Й. Г. Михневич вказував, що у 1857 р. студентська бібліотека була передана до гімназії при Рішельєвському ліцеї [17, с. 129–130].

За безпосередньої участі самих ліцеїстів у 1856–1857 н.р. був створений кабінет для читання студентів. Основою його створення стала сума грошей у 100 руб., зібрана студентами за виставу та пожертви грошима та книгами чиновників та викладачів. Особливу роль у створенні кабінету для читання студентів зіграв юрист О. В. Лохвицький [12, с. 4, 9; 4, с. 38]. Інформація про кількість книг кабінету для читання студентів з'являється тільки в «Урочистих актах» за 1858–1859 н.р.: 668 назв у 1421 томі [14, с. 51]. Але ця інформація не відповідає відомостям з промови професора Й. Г. Михневича, який у 1859 р. закінчив свою роботу в Рішельєвському ліцеї: «...у нещодавно утвореній студентській бібліотеці, присвяченій незабутньому імені М. І. Пирогова, є вже 1500 томів» [14, с. 61]. Таким чином, кабінет для читання студентів був створений у 1856–1857 н.р. Назву «Пироговська бібліотека студентів» кабінет для читання студентів, за архівними даними, отримав 8 листопада 1858 р. на прохання ліцеїстів [2, арк. 57]. Цей знаменний акт – дарування книг для бібліотеки Рішельєвського ліцею

колишнім попечителем Одеського навчального округу, відомим хірургом М. І. Пироговим – та кількість подарованих ним книг не знайшли (крім цитування промови професора Й. Г. Михневича) будь-якого згадування в офіційній ліцейській періодиці. Це тема майбутнього серйозного та ретельного дослідження.

За період 1859–1864 рр. кабінет для читання студентів збільшився з 688 назв у 1421 томі (1859) до 1317 назв (1864) (*Див. Додаток*). Крім того, у кабінеті для читання студентів зберігались один телескоп, препарат людського трупа та один мікроскоп.

В «Урочистому акті» Рішельєвського ліцею 1859–1860 н. р. вперше з'явилась інформація про кабінет для читання професорів [15, с. 14]. Під керівництвом директора ліцею цей кабінет щорічно поповнювався іноземними та російськими періодичними виданнями, іноземних видань було значно більше (*Див. Додаток*).

Ще один підрозділ бібліотеки Рішельєвського ліцею – бібліотека Інституту східних мов, який функціонував при ліцеї у 1838–1854 рр. У 1855 р. Інститут східних мов був переведений до Санкт-Петербурга разом із бібліотекою. Відомості про кількісний склад цієї частини бібліотеки з'являються у 1840–1841 н. р.: 225 назв у 368 томах [6, с. 94]. Напередодні переведення бібліотеки Інституту східних мов до Санкт-Петербургу вона складалась з 461 назви у 772 томах, професором Холмогоровим був складений каталог книжок [10, с. 104].

Найбільш повна інформація стосується динаміки поповнення основної (фундаментальної) бібліотеки Рішельєвського ліцею (*див. Додаток*). Як раз з цієї інформації щорічно починався розділ про бібліотеку Рішельєвського ліцею. З 1838 р. до 1864 р. основна (фундаментальна) бібліотека Рішельєвського ліцею збільшилась з 1750 до 12348 назв [5; с. 8; 16, с. 116].

Мета офіційного видання Рішельєвського ліцею була чітко сформульована його укладачами у 1853 р.: «Мета, з якою складаються нами щорічні звіти про стан та діяльність Ліцею, спрямована на те, щоб підготувати матеріали для майбутньої історії цієї установи та показати головні сторони та справжні прояви його діяльності та життя» [9, с. 45]. Дійсно, інформація, представлена офіційною періодикою закладу, носить здебільшого інформаційний характер.

Проаналізувавши всі випуски ліцейського періодичного видання за 27 років, можна скласти достатньо повне уявлення про функціонування бібліотеки – важливого допоміжного підрозділу Рішельєвського ліцею. Можна отримати важливі, хоча й неповні, відомості про динаміку поповнення книжкового фонду навчального закладу, структуру бібліотеки, виконуючих обов'язки бібліотекарів, створення каталогів та проведення інвентаризації бібліотечного фонду, а також відомості про дарувальників книг Рішельєвському ліцею та участь у роботі бібліотеки викладачів навчального закладу та самих ліцеїстів.

Список джерел та література

1. Державний архів Одеської області (далі – ДАОО). – Ф. 44. – Оп. 1 (1838). – Спр. 40.
2. ДАОО. – Ф. 153 : Линниченко Иван Андрійович, особовий фонд. – Оп. 1. – Спр. 510.
3. *Гребцова И. С.* Периодическая печать в общественном развитии Южного степного региона Российской империи (вторая треть XIX в.) : монография. – Одесса : Астропринт, 2002. – 408 с.
4. Два століття служіння книзі. Історія Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 1817–2017 / М. В. Алексєєнко, М. О. Подрезова, О. В. Полевщикова, В. П. Пружина, В. В. Самодурова ; авт. вступ. ст. та наук. ред. І. М. Коваль ; відп. ред. М. О. Подрезова. – Одеса : ОНУ, 2017. – 290 с.
5. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея с 31-го августа 1837 по 20-е июня 1838 года // Речи, произнесенныя в торжественном собрании Ришельевского лицея 20-го июня 1838. – Одесса : Гор. тип., 1838. – 10 с.
6. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея, с 20 июня 1840 по 20 июня 1841 года // Речи, произнесенныя в торжественном собрании Ришельевского лицея, 22-го июня, 1841 года. – Одесса : Гор. тип., 1841. – С. 89–99.
7. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея с 18 июня 1844 по 17 июня 1845 года // Годичный акт в Ришельевском лицее, бывший 17 июня 1845 года. – Одесса : Гор. тип., 1845. – 21 с.
8. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея, с 20-го июня 1846 по 20-е июня 1847 года // Годичный акт в Ришельевском лицее, 22 июня 1847 года. – Одесса : Гор. тип., 1847. – С. 1–13.
9. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея, с 20 июня 1852 по 20 июня 1853 года // Годичный акт в Ришельевском лицее, 21 июня 1853 года. – Одесса : Гор. тип., 1853. – С. 43–67.
10. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея, с 20-го июня 1853 по 30-е августа 1854 года // Годичный акт в Ришельевском лицее, 30 августа 1854 года. – Одесса : Гор. тип., 1854. – 111, [1] с.
11. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея, с 28-го августа 1855 по 28-е августа 1856 года // Годичный акт в Ришельевском лицее, 28 августа 1856 года. – Одесса : Гор. тип., 1856. – С. 211–224.
12. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея, с 28 августа 1856 по 1 сентября 1857 года // Торжественный акт Ришельевского лицея, по случаю окончания 1856–1857 академического года, и открытия курсов в новом здании. – Одесса : тип. Л. Нитче, 1857. – 14 с.
13. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея, с 1 сентября 1857 по 30-е августа 1858 года // Торжественный акт Ришельевского лицея, по случаю окончания 1857–1858 академического года. – Одесса : тип. П. Францова, 1858. – С. 1–23.
14. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея с 1 сентября 1858 по 30 августа 1859 года // Торжественный акт Ришельевского лицея, по случаю окончания 1858–1859 академического года. – Одесса : тип. П. Францова, 1859. – С. 33–64.
15. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея, с 1 сентября 1859 по 30 августа 1860 года // Торжественный акт Ришельевского лицея, по случаю окончания 1859–1860 академического года. – Одесса : тип. П. Францова, 1860. – С. 1–35 разд. паг.
16. Историческая записка о состоянии и действиях Ришельевского лицея, с 1 сентября 1863 по 30 августа 1864 года // Торжественный акт Ришельевского лицея, по случаю окончания 1863–1864 академического года. – Одесса : тип. П. Францова, 1864. – С. 105–120.
17. *Михневич И. Г.* Исторический обзор сорокалетия Ришельевского лицея с 1817 по 1857 год / сост. И. Г. Михневич. – Одесса : Нитче, 1857. – 200 с.

References

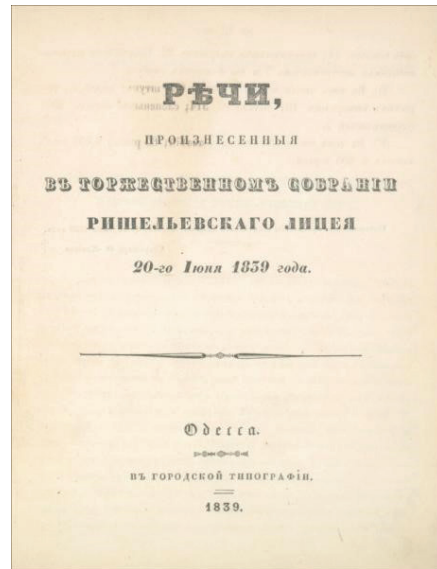
- [1]. Derzhavnyi arkhiv Odeskoi oblasti [State Archives of Odesa Region]. Fund 44, inventory 1 (1838), dossier 40.
- [2]. Derzhavnyi arkhiv Odeskoi oblasti [State Archives of Odesa Region]. Fund 153 (Lynnychenko Ivan Andriiovych, osobovyi fond), inventory 1, dossier 510.
- [3]. *Hrebtsova Y. S.* *Peryodycheskaia pechat v obshchestvennom razvytyi Yuzhnoho stepnoho rehyona Rossyiskoi ymperyy (Vtoraia tret XIX v.)* [Periodicals in the social development of the southern steppe region of the Russian Empire (second third of the 19th century)]. Odessa, 2002, 408 p.
- [4]. *Dva stolittia sluzhinnia knyzi. Istoriiia Naukovoii biblioteki Odeskoho natsionalnoho universytetu imeni I. I. Mechnykova, 1817–2017* [Two centuries of service to the book. History of the Scientific Library of Odesa National University named after I. I. Mechnikov, 1817–2017]. Odesa, 2017. 290 p.

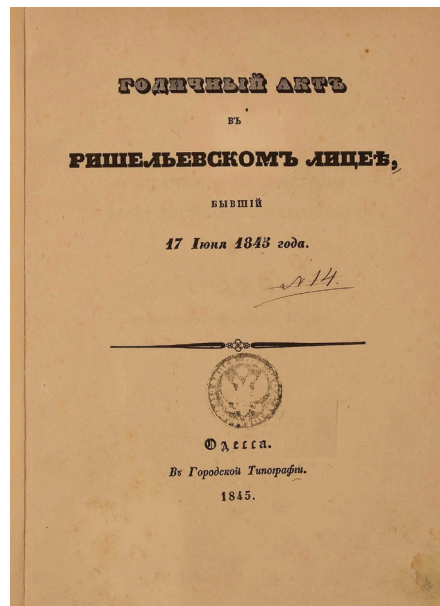
- [5]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya s 31-go avgusta 1837 po 20-oe iyunya 1838 goda [Historical note on the state and activities of the Richelieu Lyceum from August 31, 1837 to June 20, 1838]. *Rechi, proiznesennyya v torzhestvennom sobranii Rishelievskogo litseya 20-go iyunya 1838 goda* [Speeches made in grand meeting of Richelieu Lyceum on June, the 20th, 1838]. Odessa, 183, 10 p.
- [6]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya s 20-go iyunya 1840 po 20-oe iyunya 1841 goda [Historical note about state and activities of Richelieu Lyceum from June, the 20th, 1840 to June, the 20th, 1841]. *Rechi, proiznesennyye v torzhestvennom sobranii Rishelievskogo litseya 22-go iyunya 1841 goda* [Speeches made in grand meeting of Richelieu Lyceum on June, the 22th, 1841]. Odessa, 1841, pp. 89–99.
- [7]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya s 18 iyunya 1844 po 17 iyunya 1845 goda [Historical note on the state and activities of the Richelieu Lyceum from June 18, 1844 to June 17, 1845]. *Godichnyy akt v Rishelievskom litsee, byvshiy 17 iyunya 1845 goda* [Annual act at the Richelieu Lyceum, former June 17, 1845]. Odessa, 1845, 21 p.
- [8]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya, s 20-go iyunya 1846 po 20-oe iyunya 1847 goda [Historical note on the state and actions of the Richelieu Lyceum, from June 20, 1846 to June 20, 1847]. *Godichnyy akt v Rishelievskom litsee, 22 iyunya 1847 goda* [Annual act at the Richelieu Lyceum, former June 22, 1847]. Odessa, 1847, pp. 1–13.
- [9]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya, s 20 iyunya 1852 po 20 iyunya 1853 goda [Historical note on the state and actions of the Richelieu Lyceum, from June 20, 1852 to June 20, 1853]. *Godichnyy akt v Rishelievskom litsee, 21 iyunya 1853 goda* [Annual act at the Richelieu Lyceum, former June 21, 1853]. Odessa, 1853, pp. 43–67.
- [10]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya, s 20-go iyunya 1853 po 30-ye avgusta 1854 goda [Historical note on the state and actions of the Richelieu Lyceum, from June 20, 1853 to August 30, 1854]. *Godichnyy akt v Rishelievskom litsee, 30 avgusta 1854 goda* [Annual act at the Richelieu Lyceum, former August 30, 1854]. Odessa, 1854, 111, [1] p.
- [11]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya, s 28-go avgusta 1855 po 28-ye avgusta 1856 goda [Historical note on the state and activities of the Richelieu Lyceum, from August 28, 1855 to August 28, 1856]. *Godichnyy akt v Rishelievskom litsee, 28 avgusta 1856 goda* [Annual act at the Richelieu Lyceum, former August 28, 1856]. Odessa, 1856, pp. 211–224.
- [12]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya, s 28 avgusta 1856 po 1 sentyabrya 1857 goda [Historical note on the state and actions of the Richelieu Lyceum, from August 28, 1856 to September 1, 1857]. *Torzhestvennyy akt Rishelievskogo litseya, po sluchayu okonchaniya 1856–1857 akademicheskogo goda, i otkrytiya kursov v novom zdanii* [The ceremonial act of the Richelieu Lyceum, on the occasion of the end of the 1856–1857 academic year, and the opening of courses in the new building]. Odessa, 1857, 14 p.
- [13]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya [Historical note on the state and activities of the Richelieu Lyceum, from September 1, 1857 to August 30, 1858]. *Torzhestvennyy akt Rishelievskogo litseya, po sluchayu okonchaniya 1857–1858 akademicheskogo goda* [The ceremonial act of the Richelieu Lyceum, on the occasion of the end of the 1857–1858 academic year, and the opening of courses in the new building]. Odessa, 1858, pp. 1–23.
- [14]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya [Historical note on the state and activities of the Richelieu Lyceum from September 1, 1858 to August 30, 1859]. *Torzhestvennyy akt Rishelievskogo litseya, po sluchayu okonchaniya 1858–1859 akademicheskogo goda* [The ceremonial act of the Richelieu Lyceum, on the occasion of the end of the 1858–1859 academic year, and the opening of courses in the new building]. Odessa, 1859, pp. 33–64.
- [15]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya, s 1 sentyabrya 1859 po 30 avgusta 1860 goda [Historical note on the state and actions of the Richelieu Lyceum, from September 1, 1859 to August 30, 1860]. *Torzhestvennyy akt Rishelievskogo litseya, po sluchayu okonchaniya 1859–1860 akademicheskogo goda* [The ceremonial act of the Richelieu Lyceum, on the occasion of the end of the 1859–1860 academic year, and the opening of courses in the new building]. Odessa, 1860, pp. 1–35 razd. pag.
- [16]. Istoricheskaya zapiska o sostoyanii i deystviyakh Rishelievskogo litseya, s 1 sentyabrya 1863 po 30 avgusta 1864 goda [Historical note on the state and actions of the Richelieu Lyceum, from September 1, 1863 to August 30, 1864]. *Torzhestvennyy akt Rishelievskogo litseya, po sluchayu okonchaniya 1863–1864 akademicheskogo goda* [The ceremonial act of the Richelieu Lyceum, on the occasion of the end of the 1863–1864 academic year, and the opening of courses in the new building]. Odessa, 1864, pp. 105–120.
- [17]. Mikhnevich I. G. *Istoricheskiy obzor sorokaletiya Rishelievskogo litseya s 1817 po 1857 god* [Historical review of the fortieth anniversary of the Richelieu Lyceum from 1817 to 1857]. Odessa, 1857, 200 p.

Надійшла 01.11.2021 р.

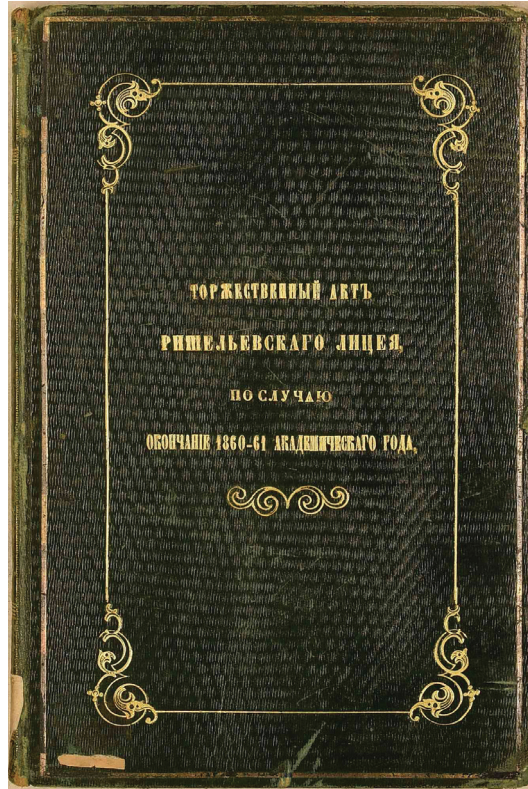
Ілюстрації

Гл. 1. Речи, произнесенныя в торжественном собрании Ришельевского лицея 20-го июня 1838 года (Одесса, 1838)

Гл. 2. Годичный акт в Ришельевском лицее, бывший 17 июня 1845 года (Одесса, 1845)

*Лл. 3. Торжественный акт Ришельевского лицея,
по случаю окончания 1860-61 академического года
(Одесса, 1861)*

Лл. 4. Штамп Ришельвського ліцею

Додаток

Динаміка поповнення книжкового фонду та структура бібліотеки Рішельєвського ліцею в Одесі за відомостями друкованих офіційних періодичних видань «Промови, які були виголошені на урочистих зборах Рішельєвського ліцею»; («Речи, произнесенные в торжественном собрании Ришельевского лицея»; 1838–1844), «Щорічні акти у Рішельєвському ліцеї» («Годичные акты в Ришельевском лицее»; 1845–1856) та «Урочисті акти Рішельєвського ліцею» («Горжественные акты Ришельевского лицея»; 1857–1864)

Рік	Основа (фундаментальна) бібліотека	Студентська бібліотека	Кабинет для читання газет та журналів	Кабинет для читання студентів	Кабинет для читання професорів	Бібліотека Інституту східних мов
1838	до 1 750 назв у 4 900 т.	<i>відомості відсутні</i>	40 вітчизняних та іноземних періодичних видань			
1839	3 004 назви у 6 997 т.	<i>відомості відсутні</i>	<i>те саме</i>			
1840	3 446 назв у 8 003 т.	<i>відомості відсутні</i>	<i>те саме</i>			
1841	3 710 назв у 8 386 т.	175 назв у 286 т. <i>(Бібліотека вихованців)</i>	30 російських та іноземних газет та журналів			225 назв у 368 т.
1842	3 752 назви у 8 601 т.	185 назв у 300 т.	34 російські та іноземні газети та журнали			248 назв у 412 т.
1843	4 659 назв у 8 803 т.	236 назв у 361 т.	44 російські та іноземні газети та журнали			280 назв у 502 т.
1844	5 155 назв у 10 905 т.	303 назви у 544 т.	47 російських та іноземних газет та журналів			353 назви у 548 т.
1845	5 338 назв у 11 957 т.	331 назва у 603 т.	48 російських та іноземних газет та журналів			331 назва у 603 т.

Рік	Основна (фундаментальна) бібліотека	Студентська бібліотека	Кабінет для читання газет та журналів	Кабінет для читання газет та іноземних газет та журналів	Кабінет для читання студентів	Кабінет для читання професорів	Бібліотека Інституту східних мов
1846	5 511 назв у 11 683 т.	337 назв у 618 т.	30 прим. російських та іноземних газет та журналів	30 прим. російських та іноземних газет та журналів			336 назв у 614 т.
1847	5 675 назв у 12 134 т.	344 назви у 638 т.	31 прим. російських та іноземних газет та журналів	31 прим. російських та іноземних газет та журналів			356 назв у 469 т.
1848	5 785 назв у 12 256 т.	361 назва у 671 т.	37 російських та іноземних газет та журналів	37 російських та іноземних газет та журналів			385 назв у 684 т.
1849	5 996 назв у 12 785 т.	376 назв у 376 т.	26 російських та іноземних газет та журналів	26 російських та іноземних газет та журналів			395 назв у 694 т.
1850	6 045 назв у 12 853 т.	465 назв у 866 т.	22 періодичні видання	22 періодичні видання			393 назви у 701 т.
1851	7 608 назв у 15 406 т.	483 назви у 917 т.	27 періодичних видань	27 періодичних видань			399 назв у 707 т.
1852	8 009 назв у 16 183 т.	507 назв у 979 т.	<i>те саме</i>	<i>те саме</i>			438 назв у 746 т.
1853	8 277 назв у 16 722 т.	528 назв у 1 003 т.	<i>те саме</i>	<i>те саме</i>			449 назв у 758 т.
1854	8 504 назви у 17 085 т.	539 назв у 1 012 т.	<i>те саме</i>	<i>те саме</i>			461 назва у 772 т.
1855	8 670 назв у 17 305 т.	562 назви у 1 045 т. (<i>Студентська</i>)	20 періодичних видань	20 періодичних видань			<i>Переведена до Санкт-Петербургу</i>
1856	8 826 назв у 17 755 т.	565 назв у 1 052 т.	<i>те саме</i>	<i>те саме</i>			
1857	9 052 назви у 18 307 т.		<i>те саме</i>	<i>те саме</i>			
1858	9 768 назв у 19 695 т.		22 вітчизняні періодичні видання та 28 іноземних	22 вітчизняні періодичні видання та 28 іноземних			

Рік	Основна (фундаментальна) бібліотека	Студентська бібліотека	Кабинет для читання газет та журналів	Кабинет для читання студентів	Кабинет для читання професорів	Бібліотека Інституту східних мов
1859	11 188 назв у 21 788 т.		20 вітчизняних періодичних видань та 40 іноземних	688 назв у 1 421 т.		
1860	11 346 назв у 21 945 т.		25 вітчизняних періодичних видань	750 назв у 1 897 т.	43 іноземних та 17 вітчизняних видань	
1861	11 731 назва у 22 505 т.		26 вітчизняних періодичних видань	1 064 назви у 3 908 т.	42 іноземних та 16 вітчизняних періодичних видань	
1862	12 162 назви		43 іноземних та 8 вітчизняних періодичних видань	1 182 назви у 4 183 т.	26 вітчизняних періодичних видань	
1863	12 348 назв		27 вітчизняних періодичних видань	3 500 назв	38 іноземних та 10 вітчизняних періодичних видань	
1864	12 653 назви		24 вітчизняні періодичні видання	3 117 назв	38 іноземних та 5 вітчизняних періодичних видань	

Alekseenko M. V.,

Chief of the Department of Rare Books and Manuscripts
Scientific Library of the
Odessa I. I. Mechnikov National University
24 Preobrazhenskaya St., Odessa, 65082, Ukraine,
tel.: (048) 722 12 10
e-mail: library@onu.edu.ua

STRUCTURE AND DYNAMICS OF BOOK ACQUISITION OF THE ODESSA RICHELIEU LYCEUM LIBRARY AFTER OFFICIAL LYCEUM PERIODICALS

Summary

The article is devoted to the official periodicals of the Richelieu Lyceum being an important source of the history of the Lyceum library. In 1838 the official printed edition of the Richelieu Lyceum entitled *Discourses delivered at the ceremonial meeting of the Richelieu Lyceum* began to be published, the title later changed to *Annual Speech Day in the Richelieu Lyceum* (1845) and *Ceremonial Speech Day of the Richelieu Lyceum* (1857). A complete set of the periodical (1838-1864) is being conserved in the stocks of the Scientific Library of the Odessa I. I. Mechnikov National University.

The compilers of the official Lyceum periodical aimed at collecting materials for the history of the Richelieu Lyceum as well as disclosing the main aspects of its activities. The purpose of the official publication was to prepare materials for the history of this institution and show the main aspects and real manifestations of its activities and life. The information provided by the official periodicals of the institution is mostly informative.

The official edition of the Richelieu Lyceum was published by the management of the educational institution. It usually included scientific reports of professors of Richelieu Lyceum and reports on the work of the institution for the last academic year, the publication could be accompanied by the publication of tables of distribution of teaching hours between teachers of Richelieu Lyceum, texts of ceremonial songs performed by lyceum students district.

The contents of the official periodical is strictly informational providing important, although incomplete data on the dynamics of book acquisition of the educational institution, structure of the library, acting librarians, compiling catalogs and inventory of the library stocks, as well as giving facts on donators and teaching staff and lyceum students participating in the library activities.

Keywords: official periodicals of the Richelieu Lyceum, Library of the Richelieu Lyceum, Richelieu Lyceum.